

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Letnična: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Načela narodnega socializma.

(Poročilo tov. dr. Ive Politea na strankinem zboru 21. maja.)

Vsi priznavamo, da v slogi, v edinstvu, v povsod razširjeni organizaciji leži moč in jamstvo za uspeh vsake ideje ali vsakega pokreta. Če se kljub temu nahajamo mi, narodni socialisti, izven doslej najmočnejših socialističnih strank (socialnih demokratov in komunistov), ako nečemo iti v edinstveno stranko, ki bi se osnovala na onih načelih, ki jih zastopajo te socialistične stranke, ako smo tudi poleg tega osnovali, vzdržujemo in dalje krepimo svojo posebno narodno-socialistično stranko — potem to znači, da obstojajo za to jako tehtni razlogi. Tedaj to znači, da so te načelne razlike, ki nas dele in silijo, da za sedaj ločeno stopamo — ločeno stopamo, ali skupno hočemo in zmagujemo! — da so te načelne razlike tolike, da bi bilo spričo njih in pri teh razmerah formalno organizacijsko edinstvo socialistov — iluzorno. To edinstvo bi bilo ali lažljivo, ali pa bi značilo gaženje načel, ki jih mi smatramo, kot prava socialistična. Toda ni nam za edinstveno socialistično stranko za ceno, da nehamo biti prepričani socialisti!

Vsem onim, ki nas dobro ne poznajo, ki o nas domnevaajo, ki nas zamenjajo z italijanskimi fašisti ali — radi enakega imena — z nemškimi fašisti, kličemo odločno in nepreklicno: *mi smo predvsem socialisti!* To kličemo tudi onim proletarskim tovarišim izven naših vrst, ki so si vzeli monopol na socializem ter ga nam odrekajo. Mi nismo ne beli, ne rumeni; naša barva je rdeča. Ali mi ne vidimo razloga, zakaj ne bi poleg rdečega prapora dvignili tudi naše narodne trikolore. Če simbolizira rdeči prapor krvave muke proletarijata, s katerimi plača svoje življenje ali s katerimi bo dosegel tudi svojo zmago nad kapitalisti — predstavljajo barve narodne zastave zgodovino našega naroda predstavljajo vse njegove dobre odlike, njegovo kulturo, predstavljajo njegovo težnjo, da razširi in osigura svojo narodno svobodo v neokrnjeni jugoslovanski državi! Mi se hočemo raje imenovati in zavedati nacionalnim, pa pri tem gojiti razumno internacionalnost, kakor da bi se nazivali internacionalce, pri delu pa kazali nacionalizem, ki se malo razlikuje od buržujskega šovinizma. Zase smo gotovi, da nas niti naša narodna zavest, niti naši kapitalisti ne zavedo v take zablode, kakor so jim za časa vojne podlegli n. pr. nemški in madžarski internacionalci, vendar hočemo našo narodno državo toliko okrepiti, da bo sigurna za slučaj, da se take zablode ponove pri drugih. Izkušnja uči, da se je bolje zanašati na lastno moč, kakor na tuja obetanja.

V naši deželi žive tujenarodni elementi, toda, dokler bodo samo tujenarodni, ne pa protinarodni, dotlej jim obetamo mi, jugoslovanski narodni socialisti, vsako pomoč pri zaščiti njihovih opravičenih narodnih pravic. Zadovoljni bi bili če bi dočakali tako pomoč naši mukotrni bratje v Italiji in Nemški Avstriji od tamošnjih socialistov.

Toda eno moramo poudariti, da nas ne bi kdo napačno razumel: *na naši grudi mora najprej naš človek najti zaščito in eksistenco!* Ne bilo bi pravično, da bi se žrtvovali zato, da bi mogli drugi živeti. Naša industrija, naše gospodarstvo se sedaj hitro razvijata in zgrnilo se je k nam mnogo tuje delovne moči, da najde zaposlenja v teh novih dobičkanosnih panogah. Mi jih načelno ne zavračamo, ali ustavititi jih moramo z vprašanjem: ali ste potrebni? ne odvzemate li našim kruh? Če je nepotreben

ali če s svojo zaposlenostjo odjeda našemu človeku kruh, potem bi bil zločin na našem človeku, če bi sprejeli tužca.

Mi branimo in krepimo našo narodno državo ne samo radi nje same, temveč radi socializma. Ako je ona danes — priznamo — dom kapitalizma, *bo jutri dom socializma.* V njem je danes še mračno in hladno proletarijatu, ker so si najsolnčnejše in najprostornejše sobe izbrali kapitalisti. Ali mi se pripravljamo, da razširimo okna, da pride svetloba in toplota v vse sobe, da bo toplo in svetlo vsemu proletarijatu, vsemu narodu, dokler dela. Mi torej v tej hiši ne ljubimo kapitalizma; mi gledamo v njej odgajališče in zavetišče socializma. In s tega stališča smo narodni socialisti patrijoti. No, ravno radi tega stališča naš patrijotizem ni buržujski in baš radi tega se ne moremo strinjati z buržuji, ko nas pozivljejo k združenju na takozvani patrijotski bazi!

Predbacivajo nam nekateri: V Jugoslaviji vlada kapitalizem, ko branite n.o. rešujete tudi kapitaliste! — Ali mi odgovarjamo: Če Vas na odprtem morju zaloti vihar in voda prodre v notranjost ladije, ne boste prekrizali rok in pusili, da se potopi ladija samo zato, ker je slučajno tudi Vaš sovražnik na njej in bi se s tem, da se reši ladija in Vi, rešil tudi Vaš neprijatelj. Tudi njega boste rešili, ker drugače ne morete rešiti sebe in ladije, ali ko po viharju dospete v luko socializma, boste izkrcali svojega neprijatelja ter ostali na ladiji sami gospodar! Mi, Jugoslavlani, moramo zlasti v teh burnih časih budno paziti na našo državno ladijo, ko jasno vidimo, da nanjo preže italijanski in madžarski gosarji, ki bi nam radi uničili z ladijo vred tudi vse pogoje socializma, ki jih na njej pripravljamo.

Danes, ko je ladija še na nesigurnem valovju, imenuje se »Kraljevina SHS«, danes vodstvo ne odgovarja našim načelom. Toda z metodami evolutivnega dela bomo pospešili čas, ko se bo mogla ta naša ladija i po smeri, i po vodstvu, i po svojem tovoru zvati »Jugoslavija, socialistična republika«.

Glejte, v tem smislu in zato smo mi nacionalni. Ta naš odnos do domovine, to naše naziranje o narodu in državi — to je, v čimer se razlikujemo od ostalih socialistov. Praktično so mogoče vsi socialisti taki. Ali tedaj je njihova teorija o internacionalizmu laž? Pa zakaj bi mi širili in podpirali laž?

Marks je dejal, da proletarci nimajo domovine, ali Lenin mu z vso komunistično Rusijo odgovarja z dejstvom, da proletarec vendar ima domovino! Rusija je v svojem socializmu urejena na nacionalni osnovi in tako bo vsekakor ostala tudi takrat, ko bodo vse države sveta nehale biti kapitalistične. To, kar karakterizira človeka kot člana naroda in kar ga dela kot takega ter mu predstavlja v rodni grudi domovino, — to je vse postojalo že v carski Rusiji in je iz nje prešlo v današnjo sovjetsko Rusijo. Elementi nacionalizma se nahajajo v vsaki državi in narodu brez ozira na to, kako je država urejena.

Ali — predbacivajo nam soglasno kapitalisti, kakor naši proletarski tovariši iz drugih delavskih političnih organizacij: Vi niste socialisti, ker niste marksisti! — Mi odgovarjamo: mi nismo marksisti, ali mogoče smo ravno radi tega socialisti! V ostalem nam dovolite oporekati, da bi priznanje idej kakega človeka ali priznanje kake dogme značilo socializem in bilo kriterij za socializem. *Socializem je nekaj višjega od človeka, višjega od Marksa.*

Marksu priznavamo velike zasluge za socializem, ne priznavamo mu pa nezmožljivosti. Kakor je današnja komunistična Rusija najbolje pobila njegovo trditev, da so Slovani kontrarevolucijski narod, tako je tudi daljnji razvoj

družbe demantiral marsikatero njegovo dogmo. Marksizem more biti le za nekaj časa socializem; on je kot socializem nepopoln, pomanjkljiv. Mi, narodni socialisti, ga popravljamo, izpopolnjujemo.

Marks je odkril veliko resnico s svojo teorijo o materialističnem razumevanju zgodovine; ali zagrešil je, ker je dal temu pojmovanju značaj izključivosti (ekskluzivnosti). Mi gremo dalje, pa trdimo, da vodijo družbo in poedince razen materialističnih motivov pri njihovih delih tudi *idealni* motivi. Ni človek samo materija, tudi duh je; ne živi le od kruha, marveč tudi od duha! *Marks je motril družbo skozi pruska očala, mi pa jo gledamo skozi svoje slovansko srce!* Med motive pa, ki vodijo delovanje poedincev in narodov, spada tudi ljubezen do naroda in domovine!

Mi, narodni socialisti, gojimo ta idealizem. Mi vemo, da je za uresničenje socializma potreba premeniti način proizvodnje, dela in dobička; nam je znano, da je potrebna izprememba materialnih življenjskih pogojev, ali ta izprememba sama ne zadostuje. Treba je, da ljudje tudi v svoji notranjosti postanejo socialisti. Potreben je socialistični *mentalitet!* In ta socialistični mentalitet je tako važen, da brez njega smatramo nemogočo socialistično državo, da danes sprejemamo v naše vrste tudi one — sicer redke — materialne kapitaliste, ki so iskreno prežeti s socialističnim mentalitetom in, kolikor je na njih, delajo v smeri socializma. Vidimo, da je komunistična Rusija pri mnogih svojih socialističnih poskusih trpela, ker tam socialistični mentalitet še ni bil razvit. Ker pa se vse to ne da doseči naglo in z revolucijo, smo mi za metode *evolucije.*

Mnogi idealisti — in ti so zvečine socialisti — trpe danes radi materialnih življenjskih pogojev, ki so kapitalistični; nečemo, da bi zopet trpeli idealisti in socializem pod socialističnimi materialnimi pogoji radi še nesocialističnega sredine, radi nerazvitega socialističnega duha. Brez idej, brez idealov ni pravega socializma!

Marks je zgradil svojo teorijo pol veka pred svetovno vojno; ali če bi jo bil zgradil tik pred vojno, bi jo bil moral izpremeniti, ker je vojna tako velik dogodek, da smo morali po njej vsi izpremeniti v marsičem svoje nazore. Samo preko bedakov je mogla iti vojna brez vsakega upliva, ne da bi izvajali iz nje konsekvenc. Predvojni socializem ne more ostati povojni socializem. *Mi potrebujemo nov socializem.* Svetovna vojna je dokazala, da obstoja poleg lažnjivega buržujskega patrijotizma tudi prirodna zavednost proletarijata do svojega naroda in domovine, zavednost, ki ga vodi do obrambe njegove narodne države. S tem moramo računati. Treba pa je računati tudi z raznimi razmerami pri raznih narodih ter da se mora razvoj socializma prilagoditi tem razmeram. Uniformiranja ni v socializmu. Ali naš narodni socializem obstoja ravno v tem prilagojevanju socializma razmeram nove države, Jugoslavije. Mi najbolje vemo, kako je pri nas in kaj nam je treba, **in zato bomo delali za socializem po svojem znanju, ne pa po diktatu od zunaj.**

Izgledalo je, kakor da bi bil po vojni svet padel v neki materializem, kakor da bi bili v narodih ugasnili ideali. Ali, samo tleli so. Tudi vsi povojni dogodki dokazujejo, kako da čuti človek uprav naravno potrebo po idealih. V Indiji se je razvilo veliko nacionalno in socialno gibanje, takozv. »preslični pokret«, tako, da se je vplivalo na čustvenost ljudstva, na njegovo ljubezen do idealov. To je duhovni pokret s političnim ciljem. Mi sigurno ne odobravamo politične strani Radičevega dela, ali mo-

ramo priznati, da je s svojim pokretom deloma uspel in zato, ker je umel zadeti naravno težnjo naroda k idealom kot so svoboda, mir in človečanstvo. Pa celo tudi po oblikah surovi, nam sovražni italijanski fašistovski pokret je v Italiji vznikel pri mnogih, ker so čutili potrebo, da se družba dvigne k idealom.

Ker je torej jasno, da je treba človeku in narodom idealov, da jih vodijo pri njihovem delovanju tudi idealni motivi, je potreba te idealne motive gojiti. In mi, narodni socialisti, to delamo. Pri tem se ne izgubljam v utopijah, temveč imamo točno konkretizirano sliko našega cilja in naših sredstev. *Na narodni podlagi izpopolnjujemo socializem.* Stopnjevaje, trezno, toda sigurno. Nečemo žrtvovati niti socializem nacionalizmu, niti tega socializmu. Za nas se oba izpopolnjujeta. Vemo, da je danes težko dokazati ljudem pravilnost takega srednjega naziranja, danes, ko so ljudje še zbegani in letajo za ekstremi. Toda prepričani smo, da je naša pot prava in da pride, če vztrajamo, kmalu naš čas, čas narodnega socializma. Naj nas bo mnogo ali malo — vsi, ki smo narodni socialisti, se moramo držati načel narodnega socializma. Ne na levo, ne na desno — temveč naravnost naprej!

(Tovarišev govor je ponovno prekinilo burno odobravanje zborovalcev. Ko pa je končal, se vihar navdušenja kar ni hotel poleči.)

Koprivniški:

K poglavju o svobodi.

Nimamo kmalu pojma, ki bi ga bilo človeštvo tako zlorabljalo, kakor je pojem svobode. »Liberte« so vzklicali jakobinski krvniki ob neumornem delovanju giljutine v veliki francoski revoluciji, v imenu svobode so prelili boljševiski rablji že potoke krvi, »Jutro« in »Slov. Narod« sta polna slavošpevov na svobodo, navdušujeta se pa istočasno za načelo močne roke, za vislice in bajonete, »svoboda — temelj našega edinstva« naglašajo radikali, groze pa z zakonom o zaščiti države, z ječo in puškami. Vera in znanost, države in narodi, stranke, skupine in posamezniki zahtevajo svobodo zase, pa vsak jo razume po svoje in jo tolmači, kakor mu je najbolj v prid.

Kaj je svoboda? V najširšem pomenu besede je pojem izraz, da smemo nekaznovani delati in opustiti, kar hočemo. Taka je mogla biti svoboda pračloveka, neomejenega gospodarja stvarstva brez tekmecev daleč naokoli; tako je pojmoval svobodo krvoločni Neron; to je bila svoboda Ivana Groznega, kakega Tahija, Roberspiera; to je svoboda divjakov brez kulture, svoboda kruguljev, volkov. Taka je svoboda okorele dogme, ki ne trpi ugovora in zahteva od nasprotnika brezpogojno tlačanstvo, suženjstvo z brezmejnimi dolžnostmi brez vsakih pravic.

Le zver v človeški podobi se morejo navduševati za tako svobodo, ki vodi prej ali slej v anarhijo. Le brezvestneži brez najmanjšega čuta pravice morejo zagovarjati brezmejno svobodo, jo zahtevati zase in jo istočasno v polni meri odrekat bližnjemu. Take vrste svoboda je sovražnica življenja, je nasprotnica napredka in uničevalka kulture. Le maloštevilni jugoslovanski kapitalisti se navdušujejo za svobodo slične vrste. Prekrat je prinesel našim industrijcem in veleposestnikom pravcato zlato dobo. Brez tekmecev si je industrija pod nacionalistično krinko osvojila državni teritorij, kjer narekuje svobodno cene in izkorišča odjemalce, kakor se ji zljubi. Svobodni izvoz poljedelskih pridelkov bogati oderuhe, verižnike in špekulante brezmejno. Milijonske dobičke delajo banke, ogromno služijo odvjetniki. Tako se razvijajo nekateri stanovi na ra-

čun ostale večine, ki še naseda lepim frazam o »svobodi« ter propada pri tem gnotno in — moralno.

Socialisti pojmujejo svobodo drugače. Pojmujejo jo v gospodarskem in etičnem zmislu. Vsak, ki pošteno dela, naj zasluži toliko, da more svojemu stanu primerno živeti. *Svoboda je kruh in kruh je svoboda.* Istotako zahtevamo zase in za svoje sredstva za izobrazbo. Ta naj ne bo le dostopna stanovom obdarjenim s predpravicami, ki jih ne pripoznamo, temveč vsakemu brez izjeme. *Svoboda je omika in omika je svoboda.* Gnala kapitalistična družba pa, ki vlada danes v državi, nam ne privošči ne kruha, ne izobrazbe. Preveč je kruha in drugih dobrin po razkošnih palačah, premalo ga je po bornih podeželjskih bajtah in večkrat še manj po velikih pomestnih najemnih poslopih. Brez dvoma bi se dalo razmerje pravično urediti, ko bi ne bili vladajoči krogi sami prizadeti. Znanost pa in umetnost sta kapitalistu deveta briga. K večjemu mara še koncerte in dvoumne operete za zabavo, v ostalem pa daje lesk zlatega teleta tako močan odsev, da zakrije popolnoma puhslost in nevednost. Vzdrževati šole in plačevati — profesorje za proletarijat — e, bogami, bilo bi suviše gadno i jadno!

Take svobode v naši državi ni. Pošteno delo se ne nagraja primerno, izobrazba se onemogočuje, omika ubija. To naj bo naš odgovor na izvajanje g. Lj. Jovanovića v seji diji, kluba rad. omladine v Beogradu 22. maja t. l. ter replika na bombastične nadpise v »Jutr. Novostih«.

Politične vesti.

Notranjepolitični položaj.

Parlament se je končno konstituiral in prešel na delo. Prav je bilo, da je vlada podala svojo izjavo. Izjava pa ni zadovoljila nikogar razun radikalne stranke. — Radikali ribarijo v kalnem in skušajo prevariti vse druge stranke. Če je to državotvorno delo, o tem pač prav dvomimo.

Vlada je zahtevala velikanske naknadne kredite, ker so bili prej dovoljeni krediti prekoračeni. Ker pa so bili prvotno dovoljeni krediti sestavljeni na podlagi proračunov, je samo dvojje mogoče. Ali da sploh ne zna sestavljati proračunov, ali pa je z denarjem tratila. Ne v enem, ne v drugem slučaju bi se ji naknadni krediti ne bili smeli dovoliti. Vendar pa je bilo v našem parlamentu mogoče, da je dobila vlada za to večino. Naš parlament je pač nekaka posebnost. O vojaških kreditih in njihovem ogromnem obsegu poročamo v drugi notici. Seveda so demokrati, kot opozicionarci, glasovali za vojaške kredite. Policaj ostane policaj, četudi je v opoziciji.

O Radiću se ta teden ni slišalo veliko. Listi poročajo samo, da z izjavo, ki jo je dala vlada v parlamentu, ni bil zadovoljen, imenoval jo je čudež —

omejenosti in politične nesposobnosti. Izjava vlade, tako pravi Radić, je ravno tako bedasta, kakor avstrijski ultimati l. 1914 in ravno tako prazna, kakor razne dunajske in budimpeštanske ponudbe l. 1918. Zdi se, da vlada noče sporazuma med Srbi in Hrvati.

Združitev Narodno-napredne stranke z Radikalno stranko.

Ta teden so prinesli listi precejšnje presenečenje: starini da se hočejo združiti z radikali. O tem se je že dolgo časa šepetalo, no, sedaj je postala neki ta združitev gotova stvar. Prijatelji so se našli. Narodna - napredna stranka prenese torej svoj sedež iz Knafljeve v Wolfovo, ali pa bodo priromali radikali iz Wolfove v Knafljevo ulico. Sicer pa je to nazadnje vse eno. Voditelji so tako sklenili in sedaj se bodo članski imeniki združili. Ovce, ki so stale do sedaj v dveh hlevih, se zapode v enega in — mir besedi. Do danes že 50 let značajan naprednjak, jutri pa radikalec; sicer pa klobasa je klobasa, in »gšeft« je »gšeft«. Mi se vsem tem barantanjem meščanski političnih strank čisto nič ne čudimo, meščanske stranke so bile vedno take, in bodo tudi ostale, dokler bodo obstojale. Samo da bi vedno ne govorile o značajnosti, o programih itd. Vse skupaj imajo vendar le eno značajnost in en program, ki obstoja edino v tem, da kar najbolj temeljito izkoriščajo dani položaj. Manjkata še Kukovec in Žerjav s svojima štaboma in cirkus naprednih sil bo gotov. Ko bi se blagovoljili potem še klerikalci umakniti, bi bila cela Slovenija v koncentracijskem taboru, vsaj tako dolgo, da bi se voditelji med seboj ne stepli.

Denarja dovolj. Po novem vojnem zakonu, ki ga bo radikalna vlada kmalu uzakonila, bo imela Jugoslavija 4 in pol milijona vojakov, in vse to pri 12 milijonih prebivalcev. Ker je vsaj polovica prebivalcev žensk in je v Jugoslaviji še tudi nekaj otrok, lahko trdimo, da odraslih moških ni več, kakor 4 in pol milijona. Torej bo v Jugoslaviji vsak moški vojak. Ako se vzame, da imajo toliko vojaštva in tako močno vojno silo le največje države in če še te tarnajo, da jih to preveč stane, potem si lahko mislimo, da mora biti pri nas na razpolago naravnost ogromno denarja. — Amerikance je to državotvorno delo naših radikalcev tako pretreslo, da je prišel v Beograd poseben poročevalec ameriških listov povprašati, je li ta novica resnična; kajti v bogati Ameriki, kjer je 100 milijonov ljudi, imajo le 100.000 vojakov. V Beogradu so ameriški gospodu povedali, da je vse to res in da potrebuje blažena Jugoslavija 4 in pol milijona vojakov. Amerikane je beograjski poročici še povedal, da mu je sedaj povsem jasno, da je gospodarstvo v naši državi v popolnem razsulu in da Amerikanci nimajo denarja, da bi ga izdajali in posojali takim norcem.

Novi vojaški zakon bo stal državo letno 9 milijard dinarjev ali 36 milijard kron. Državni nameščenci, ki ste volili edino velike in državotvorne stranke, sedaj imate vendar enkrat nekaj poštenega, državotvornega dela. Le velike stranke morejo napraviti kaj velikega, so govorili drž. nameščenci in volili velike stranke. — In velike stranke so to »veliko« tudi napravile. Za veliko stvar velikih strank, je treba velikih žrtv. In drž. nameščenci doprinašajo sedaj za veliko stvar velikih strank velikanske žrtve. Upamo, da bomo še doživeli čas, ko se drž. nameščencem — tudi višjemu uradniku — ne bo zdelo nepojmljivo, kako more postati uradnik socijalist. In če bodo velike stranke s svojim »velikim delom« pripomogle k temu, da bodo začeli ljudje res misliti, potem bomo s tem velikim delom tudi mi zadovoljni. Imeli bomo potem sicer manj vojaštva, zato pa več zadovoljnih ljudi.

Svetovni pregled.

ITALIJA.

Fašizem. Razpad fašizma se vrši nemoteno dalje. Naravno! Z ljudmi, ki so prišli na površje in do vlade z nasiljem, ropanjem in pobijanjem sodržavljanov, ni mogoče vladati. To izkuša sedaj tudi Mussolini. Ti pokvarjeni elementi mislijo, da obstojata država in narod le zato, da jih smejo fašisti nemoteno izžemat. Pri tem pa so si skočili bratci med seboj v lase. Medsebojni spori fašistov postajajo vedno večji. V vsakem mestu in v vsakem okraju sta danes najmanj dve njihovi stranki, ki se medseboj pretepata. In večkrat se dogaja, da se zavzame fašistovska milica za to ali drugo stranko ter pretepa nasprotnico. V južni Italiji je prišlo celo do takega razkola, da nosijo fašisti, ki so izstopili iz stranke, druge znake. V Siciliji se je začelo pravo pravcato protifašistovsko gibanje. Tam mošnji antifasti nosijo kot znak »soldo«, to je najmanjši bakreni denar s kraljevo podobo. Mussolini čuti, da se na fašiste ne bo mogel več dolgo zanašati in skuša sklepati kompromise z drugimi političnimi strankami, tako z zastopniki leve, kakor tudi desne. Kam se bo končno nagnil, se ne ve, kajti temeljnih političnih načel sam nima; on pozna le politične namene. Zanimivo je, da je odstavil v okraju Emilia zaupnika, ki je proslavil v članku »Dol s svobodo« reakcionarstvo in ga nadomestil s fašistom Grandijem, ki gre tako daleč, da hoče obdržati neutopistični del socijalizma. Na drugi strani pa se Mussolini zopet čisto nič ne pomišlja preganjati socijaliste.

NEMČIJA.

Usodepolni trenutki. Nemčiji se bližajo težki dnevi. Skoraj bi rekli, da stoji Nemčija pred poginom, kolikor je

to pač pri tem 80 milijonskem narodu mogoče. Temelji nemške države se tresejo in nikdo ne more reči, kaj vse lahko že prinese prihodnje ure.

Mogoče si v celi zgodovini ni noben narod tako čisto sam izkopal svoje jame, v katero se je pogreznil, kakor ravno nemški narod. Nikdo sicer ne more trditi, da bi bili Nemci neumni, toda njihova nadutost, njihova brezmejnata vladateljnost nad drugimi narodi, njihov naravnost blazni nacionalni šovinizem, vse to jih je spravilo tako daleč, da so postali slepi za vse drugo. Oni so se smatrali za bogove, za od boga poklicani narod, ki je že zato ustvarjen, da vlada drugim. Začeli so svetovno vojno z namenom, da si podjarmijo svet; ko so potem v vojni podlegli, so se varali zopet sami. Govorili so samim sebi, da niso bili premagani, da je bil vojni polom le slučajni dogodek, ki ga bodo pri prvi priliki zopet popravili. Naložena jim je bila vojna odškodnina. Toda Nemci so takoj sklenili, da vojne odškodnine ne bodo plačali. Štiri leta so trajala pogajanja med entento in Nemčijo. — Nemčija pa je ta čas porabila za to, da je uničila svojo valuto. Uničila jo je samo radi tega, da bi ne plačala vojne odškodnine in tako prevarila entento. Sedaj je nemška valuta srečno uničena, Nemci pa s tem niso dosegli tega, kar so nameravali, temveč so se pahnil v brezmejno socijalno, gospodarsko in državno krizo.

Padec nemške marke.

Na dan premirja, dne 9. novembra 1919 je bilo 100 nemških mark na curiški borzi vrednih 71.50 švicarskih frankov. Torej se je dobilo za 100 nemških mark 71.50 švicarskih frankov. 28. junija 1919 na dan podpisa mirovne pogodbe, se je dobilo za 100 mark le še 4.50 švicarskih frankov. 15. novembra 1922 pa se je dobilo za 100 mark le še 7 centimov ali 0.07 frankov. Danes se ne dobi za 100 mark niti enega centima.

Nemiri v Nemčiji.

Kot posledica uničenja valute je nastopila silna druginja, ki je zadeja razun bogatašev cel nemški narod. Umevno je, da je narod radi druginje silno vznemirljen in ogorčen. Polagoma se mu odpirajo oči, da so vse to gorje zakrivil njegovi voditelji. Zadnji teden je prišlo v več mestih do resnih nemirov in marsikatera trgovina je bila izropana. Zlasti delavstvo je z nesrečno politiko nemške meščanske stranke skrajno nezadovoljivo. Kakor se da sklepati iz poročil nemških listov, vre v celi Nemčiji ter se pripravljajo v najbližji bodočnosti resni dogodki.

ANGLIJA.

Hitrost angleških brzovlakov. Angl. listi poročajo, da bodo začeli tam brzovlaki ta mesec voziti s hitrostjo 129 km na uro. Zanimivo je, da

F. A. Mignet:

16. nadalj.

Zgodovina francoske revolucije.

1798 — 1814.

Od 5. maja do noči 4. avgusta 1789.

Ta vest je povzročila v Versailles-u in Parizu veliko veselje; pomirjeno ljudstvo je občutilo naenkrat namesto sovraštva hvaležnost. Sam sebi vrnjen je čutil Ludovik XVI., kako važno je zanj, da osebno pomiri glavno mesto, da pridobi zopet njegovo ljubezen ter si tako zopet pridobi naklonjenost ljudske oblasti. Skupščina da obvestiti, da je pozval nazaj Neckerja in da se bo prihodnjega dne podal v Pariz. Skupščina je določila deputacijo 100 mož, ki je šla pred kraljem v glavno mesto. Sprejeta je bila z oduševljenjem. Bailly in Lafayette, ki sta se nahajala med njimi, sta bila izvoljena prvi za župana, drugi za poveljnika narodne garde. To ljudsko nagrado si je zaslužil Bailly s svojim dolžnim in težkim predsedstvom v skupščini. Lafayette pa s svojim hvalevrednim in patrijotičnim nastopanjem. On je bil Washingtonov prijatelj in eden prvih povzročiteljev ameriške neodvisnosti; ko se je vrnil v domovino, je prvi izgovoril besedo o državnih stanovih, se priključil z manjšino plemstva narodni skupščini

in se od tega časa odlikoval kot eden najbolj požrtvovalnih privržencev revolucije.

Oba nova uradnika se podata 27. julija na čelu občinskega sveta in pariške narodne garde kralju naproti. »Sire,« ga nagovori Bailly, »Vašemu veličanstvu prinašam ključ dobre mesta Pariza; isti so, ki so bili izročeni Henriku IV.; on si je zopet pridobil ljudstvo, sedaj je ljudstvo zopet pridobilo svojega kralja.« Od trga Ludvika XV. do mestne hiše se je peljal kralj skozi trojni ali četverni špalir nacionalne garde, ki je bila oborožena s puškami, sulicami, kosami in palicami. Na obrazih je ležala še neka mračnost in čul se je le pogosti klic: »Živel narod!« Toda ko je Ludvik XVI. stopil iz voza, iz Baillyjeve roke prejel trobojno kokardo in brez straž, obdan od množice povsem z zaupanjem vstopil v mestno hišo, se je razlegalo vse povsod glasno odobravanje in klic: »Živel kralj!« Sprava je bila popolna; Ludvik XVI. so izkazovali največje dokaze ljubezni. Ko je potrdil nova oblastva ter odobril ljudsko volitev, se je odpeljal nazaj v Versailles, kjer so bili radi predhodnih nemirov nemalo v skrbeh radi njegovega pota v Pariz. Narodna skupščina ga je čakala v drevoredu ter ga spremila v grad, kjer se mu je vrgla kraljica s svojimi otroci na prsi.

Vsi revoluciji sovražni ministri in vsi povzročitelji ponesrečenega načrta so zapustili dvor. Grof Artois in njegova dva sinova, princ Condé, princ Conti, družina Polignac so se izselili iz Francije. Naselili so se v Turinu, kjer sta se grof Artois in princ Condé kmalu sešla s Colonneom, ki je postal njihov agent. To je bil pričetek prve izselitve. Izseljeni principi se niso obotavljali izzvati v kraljestvu državljansko vojno ter snovali evropsko koalicijo proti Franciji.

Necker se povrne v triumfu. Ta trenutek je bil najlepši v njegovem življenju in malo je ljudi, ki so doživeli slične. Ljudskemu ministru, radi ljudstva pahnjemu v nemilost, radi njega nazaj poklicanemu je narod izkazoval od Basla do Pariza dokaze hvaležnosti in navdušenja. Njegov vohod v Pariz je bil praznik. Toda dan, ki ga je povzdignil na vrhunec ljudske naklonjenosti, je bil tudi njen konec. Množica, še vedno razjarjena napram udeležnikom naklepev 14. julija, je umorila z besnostjo, ki je ni bilo mogoče krotiti, designiranega ministra Toulona in njegovega nečaka Berthiera. Ves iz sebe radi teh usmrtitev in skrbi, da ne bi bilo še drugih žrtv, zlasti je hotel rešiti barona Besenvala, ki je pod maršalom Brogliejem poveljeval vojski v Parizu in ki so ga imeli ujetega, je zahteval in tudi dobil Necker

od skupščine volilcev splošno amnestijo. Ta korak je bil v tem trenutku nezaupljivosti in razgretosti nespameten. Necker ni poznal ljudstva, on ni vedel kako lahko začne sumiti o svojih voditeljih ter kako lahko razbije svoje malike. Mislilo je, da hoče njegove sovražnike odtegniti zasluženi kazni. Okraj so se posvetovali, živahno se je razpravljalo o nezakonitosti amnestije, ki jo je izrekla skupščina ne da bi bila v to pooblaščen, in volilci sami so jo preklicali. Brez dvoma je bilo treba opomniti ljudstvo k miru ter ga zopet pridobiti za dobrosrčnost; pa najbolje sredstvo za to je bilo, namesto da se obtožence izpusti, zahtevati sodni senat, ki jih je mogel rešiti pred krvoločno ljudsko sodbo. V gotovih slučajih ni najbolj človekoljubno to, kar se tako zdi. Ne da bi s tem kaj dosegel, je ozlovoljil ljudstvo nad seboj, okraje nad volilci; odslej je pričel boj z revolucijo, kateri je upal biti kos, ker je bil za trenutek njen junak. Toda en človek velja kaj malo v revoluciji, ki razburja mase; valovje ga potegne seboj ali pa gre preko njega; ali mora stopati spredaj, ali podleči. V nobenem drugem času ni mogoče razločnejše opazovati, kako se podvračajo ljudje stvari; revolucije se poslužujejo številnih voditeljev, če pa se komu udado, se udado le enemu edinemu.

bodo uporabljali za to hitrost ravno iste lokomotive, kakor do sedaj. Ako primerjamo s to hitrostjo brzino naših vlakov, ki prevozijo le 30—50 km, potem šele vidimo vso našo železniško revščino.

Strokovni vestnik.

Upravni odbor NSSZ ima v nedeljo, 10. junija t. l. ob pol 2. uri popoldne svojo sejo. Vsi upravni odborniki, ki so prejeli vabila, naj se seje sigurno in točno udeležijo.

Vsem podružnicam NSSZ. V zadnjem času je tajništvo razposlalo vsem podružnicam okrožnico in nov pravilnik. One podružnice, ki niso še odgovorile na okrožnico, naj to nemudoma storo. Odslej poslušajte strogo po novem poslovniku.

Priglasnice k NSSZ je izdalo osrednje vodstvo in jih razposlalo podružnicam. Podružnice naj te priglasnice dajo članom, ti pa naj z njimi pridobivajo in priglašajo nove člane. Začnimo tudi z agitacijskim delom in pridobivajmo narodno-zavedno delavstvo za našo organizacijo. Narodni delavci, proč od škodljive internacionale!

Kočevje. V zadnjem času se je začela med kočevskim delavstvom živahna akcija za NSSZ. Delavstvo je izprevidelo, kam vodi laži-komunizem in internacionala. In ker je delavstvo narodno-zavedno, ve, da spada v krog narodne socialne strokovne zveze, kateri se pridruži in v kateri vidi svoj spas. V Kočevju, kjer je še vedno nemško gnezdo, je treba toplo pozdraviti korak narodnega delavstva.

»Zaščitnica« rudarjev je baje Zveza rudarskih delavcev v Sloveniji ali pa bi ta vsaj morala biti. Toda dejanja dokazujejo nasprotno. V Kočevju obstoja njena podružnica, ki ima tudi precej članov. Ti so redno vplačevali svoje članske prispevke, ker so se od Zveze nadejali pomoči. Žalibog, tega pa niso dočakali in tudi nikoli ne bodo. To nam dokazuje slučaj, ko je bil odpuščen rudar M. B., ki je bil član te Zveze in zaprosil njeno pomoč, pa je ni dobil. Tudi podporo za brezposelne so mu odrekli in je tako ostal mož kratkoma na cesti. V skrajni sili se je obrnil na strokovno tajništvo NSSZ, ki je zanj, akoravno ni bil član te organizacije, posredovalo in je bil na intervencijo zopet sprejet v službo. Ni čuda, da se rudarji odtujujejo taki organizaciji, ki jim v sili obrača hrbet. Take organizacije naj likvidirajo.

Polzela. Naši podružnici NSSZ je tukajšnji Wildi napovedal oster boj, posebno še radi tega, ker je narodna. Hud udarec za tukajšnje nemške mogotce je bil ta, da se je delavstvo otreslo internacionale, ki vsepovsod podpira Nemce in si osnovalo Narodno-socialno strokovno zvezo. Ljubljansko »Jutro« ve tudi poročati o nastopu Nemcev, pozablja pa na njihove prijateljske stike z gotovimi krogi in pozablja tudi na slavospeve, ki jih je svojčas tem Nemcem podelo, ker so darovali kaj v »narodne« svrhe. Delavstvo si je nadelo nalogo, da bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi znalo braniti svoje socialne in narodne interese.

Ljubljanskemu ročnemu in duševnemu delavstvu. Podružnica NSSZ za Ljubljano in okolišje je sklenila započeti akcijo, da privede vse neorganizirano delavstvo v svoj krog. Obraca se zato na vse Narodno-zavedne ročne in duševne delavce s prošnjo, da priglase svoj pristop. Vsak, ki se želi strokovno organizirati, dobi vse informacije in pojasnila v strokovnem tajništvu NSSZ, kjer se lahko tudi vpiše. Strokovno tajništvo se nahaja v Narodnem Domu, I. nadstropje desno in posluje vsak dan od 9. do 12. in od 3. do 6. ure zvečer. Naj ne bo med nami neorganiziranega delavca!

Pred izbruhom stavke na Jesenicah? Z Jesenic nam poroča podružnica NSSZ, da je tamšnje delavstvo Kranjske industrijske družbe v mezdnem gibanju, ker jim podjetje odklanja zvišanje plače, priznanje dopusta in zgradbo prepotrebne kopeli. Položaj je zelo resen in preti stavka, če podjetje ne ugodni delavskim zahtevam. Delavstvo je nastopilo kompaktno, ne glede na pripadnost različnim organizacijam. Mi pozdravljamo skupni nastop delavstva in kličemo: ne odnehajte v boju! Za Vaše pravice gre in tu, bodite vstrajni in zmagali boste.

Mladinski vestnik.

Razvitje prapora »Bratstva« v Litiji. V nedeljo je litijsko »Bratstvo« slavilo lep dan. Razvilo je svoj društveni prapor. Popoldne so se zbrali člani bratskih društev »Bratstva« in »Mladosti« iz Ljub-

ljane in Zagorja, da prisostvujejo tej lepi slovesnosti. Ko so dospeli gostje, se je formal spreved. na čelu mu prapor »Mladosti« iz Trnovca in »Bratstva« iz Zagorja. Spreved sta pozdravila dva slavoloka z napisi: »Pozdravljeni bratje in sestre!« in »Dobrodošli!« Točno ob 3. uri popoldne se je ob sviranju tamburaškega odseka »Mladosti« pričela slavnost razvitja. Predsednik litijskega »Bratstva« br. Jelnikar je prisrčno pozdravil goste in orisal delovanje društva. Nato je kumica s. Julka Mahkovičeva razvila prapor in v lepih besedah povdarila pomen slavnosti. Ganljiv trenotek je bil, ko je pozvala br. praporščaka, naj vzame v varstvo poverjeni mu prapor in se zaveda, da sme sovražnik odnesti prapor le preko mrtvega praporščakovega trupla. Z besedami: »Prejmi br. praporščak naš lep prapor in čuvaj ga!« mu je izročila razviti prapor. Brat praporščak je prevzel prapor in prisegel, da ga bo čuval kot punčico očesa in znal stopati z njim ponosno pred četo mladih narodnih socialistov. Razvitje prapora so potem pozdravili predsednik JNSM br. Branko Kozinc, ki je med drugim pozdravil glavnega tajnika češke narodno-socialistične stranke iz Prage, br. Šoica, ki se je udeležil te slavnosti. Ob viharnem pozdravu je izpregovoril br. Šolc, ki je čestital mlademu »Bratstvu« in vzpodbujal k nadaljnemu delu. Njegov govor so navzoči sprejeli z burnim odobravanjem. Br. Šolcu je litijsko »Bratstvo« poklonilo lep šopek, ovit z narodnim trakom; tudi kumici, s. Mahkovičevi, je bil izročen prekrasen šopek v znak hvalečnosti, da je kumovala prapora. Br. Zorko Fakin je pozdravil slavnost imenom načelstva NSS; br. Vlado Kravos imenom osrednjega vodstva NSSZ in »Mladosti« iz Trnovca; br. Poropat v imenu »Bratstva« iz Šiške; br. Sedlar v imenu »Bratstva« iz Most in br. Leopold Juh za »Bratstvo« iz Zagorja. Po pozdravnih govorih je tamburaški zbor zaključil lepo slavnost in otvoril zabavo, ki je potekla v lepem razpoloženju in bratski vzajemnosti. »Bratstvo« v Litiji je lahko ponosno na lepo prireditve, na kateri je mlademu društvu le čestitati. Prapor litijskega »Bratstva« je verna kopija prapora »Mladosti« iz Trnovca. Izdelal sta ga vrli sestri Regina Joštova in Skuškovca, katerima je na slavnosti izrekel predsednik svojo in društveno zahvalo. — »Bratstvo« v Litiji naj raste in se zbira pod svojim novim praporom! Mlado društvo naj živi!

Tedenske novice.

Cenjene naročnike opozarjamo na v zadnji številki priložene položnice s prošnjo, da se jih čimprej poslužijo. Na položnicah napisani znesek znači naročnino do konca junija t. l. Ker je večje število naročnikov v zaostanku za daljšo dobo — kar je razvidno iz zneska na položnici, — prosimo le-te, da plačajo zaostanek najkasneje do 14. junija t. l., ter se s tem izognejo nadaljnim stroškom. Kot naročnika smatramo vsakogar, kdor prejema list. Kdor zaostanka ne more poravnati v enem obroku, naj sporoči upravi, v koliko obrokah ga želi poravnati. V upoštevanja vrednih slučajih ob uprava njegovi želji po možnosti ugodila. Širite »NOVO PRAVDO« ter ji pridobivajte novih naročnikov! Ne odlašajte s plačilom naročnine! Pri rednem plačevanju je izključeno, da bi nastal p. n. naročnikom zaostanek, ki ga potem gneto slabše situirani težje poravnajo. Plačujte torej situirani težje poravnajo. Plačujte torej situirani težje poravnajo.

Glavni tajnik češkoslovaške socialistične stranke brat Šolc se je na povratku iz Dalmacije zglašil v Ljubljani ter se je odpeljal v Prago v pondeljek z opoldanskim brzovlakom. Prejšnji dan se je udeležil prireditve »Bratstva« v Litiji o prilliki razvitja prapora. Ob odhodu iz Ljubljane so se na glav. kolodvoru poslovili od dragega gosta zastopniki načelstev stranke in mladinske organizacije. Ostala delegacija se je povrnila iz Dalmacije direktno v Prago, z izjemo sestre Metke Dudove, ki se ob svojem povratku zglašila tudi v Ljubljani.

Narodno-socialistična stranka v Prekmurju. V Prekmurju se naša stranka nad vse lepo razvija. V Murski Soboti, kjer izhaja narodno-socialistično glasilo »Naš Dom«, je bila ustanovljena prva krajevna organizacija NSS v Prekmurju in sicer je bil izvoljen za predsednika tov. Ivan Ahčin, krojač v Murski Soboti. V kratkem se ustanove krajevne organizacije v Dolnji in Gornji Lendavi, pri Sv. Jurju in v Dokleževju. Zanimanje za našo stranko je posebno veliko med delavstvom, katero uvideva, da bo le z lastno silo dosegalo uspehe.

Slike iz strankinega zbora NSS se naročajo v strankinem tajništvu v Ljubljani,

Narodni dom. Organizacije, kakor posamezniki naj blagovolijo naznaniti, koliko slik žele.

Okrožna organizacija NSS v Celju je imela preteklo soboto sestanek zaupnikov, ki mu je prisostvoval strankin tajnik tov. Brandner. Na sestanku se je razpravljalo temeljito o raznih aktualnih vprašanjih, o poglobljenju naše ideje ter o razširjenju naših organizacij.

K zboru Jugosl. Matice v Celju.

Jugoslovenska Matica je zelo važna institucija, ker ima namen podpirati naše neosvobojene brate. Za to v njej sodelujejo tudi vse politične stranke, razen internacionalcev, kateri nimajo smisla za taka vprašanja, ker to ne bi bilo všeč Nemcem, pod katerih komando stoji — kakor vsaka dosejanja — tudi nova v Hamburgu ustanovljena internacionala. Zato sodeluje pri Jugoslovenski Matici od socialističnih strank samo naša narodno-socialistična stranka, kar je izredne važnosti, kajti tudi delavstvo mora čutiti z vsem narodom vred dolžnosti napram neosvobojeni domovini. Načelo, da proletarec nima domovine, je že davno ovrženo po nemških socialistih samih, kateri so ravno v zadnji vojni pokazala kakšni so, kadar gre za vprašanja celokupnega naroda. — Iz tega razloga, ker je potrebno, da stoji celokupni narod za Jugoslovensko Matico, pa mora stati J. M. nad strankami in ne sme nikdar pokazati, da stoji bližje tej ali drugi pri njej delujoči stranki. Radi tega je moral vsakdo odobravati izjavo predsednika dr. Ravniharja, ki jo je podal na nedeljskem delegatskem zboru v Celju, da namreč on kot predsednik J. M. ni interveniral in protestiral proti razpustu Orjuna v Ptuj in Mariboru. To vprašanje je politične važnosti, ker se je doslej z Orjuno identificirala samo ena politična stranka, namreč demokratska, ki hoče, kakor na Češkoslovaškem, tudi pri nas vsled izgube svoje moči in zaupanja med narodom z nasilstvi priti zopet do vlade in izvajati diktaturo manjšine nad večino. V ta namen je bila Orjuna ustanovljena od strani Svetozarja Pribečevića in ni čuda, da je že sam glas o tem, da je predsednik J. M. interveniral Orjuni v priroč, vzbudil veliko nerazpoloženje. Naše stališče v tej stvari je znano in ga je na zborovanju J. M. v Celju obrazložil tov. Brandner. — Nekateri listi se niso držali na zboru sprejetega sklepa in so poročali o mučnem incidentu, ki je nastal vsled govora pristaša SLS dr. Ogrizka o prilliki debate o izjavi dr. Ravniharja glede razpusta Orjuna, s tem, da je častniški zbor v znak protesta zapustil dvorano. Ta senzacija demokratskih listov je bila čisto nepotrebna. O stvari sami pa moramo reči, da kakor ne odobravamo strankarskih izpadov ob takih prillikah, ravno tako ne moremo soglašati v tej stvari z nastopom častniškega zbora. **Pri takih prillikah je treba več strpljivosti!** V ostalem je na zboru imel lep govor o nalogah Jugoslovenske Matice njen predsednik dr. V. Ravnihar. Vsestransko odobravanje pa je našlo tudi izborno poročilo glavnega tajnika g. Mahkote, ki je podal celotno sliko o delovanju J. M. in obrazložil tudi obupno stanje, v katerem se nahajajo naši bratje v Primorju in na Koroškem. — V debati se je med drugim naglašala potreba združiti vsa obrambna društva pod okriljem J. M., o čemur bo storil odbor J. M. v sporazumu z ostalimi obrambnimi društvi potrebne korake. — V pokrajinski odbor J. M. je bil za našo stranko izvoljen tovariš Brandner. — Pozivamo vse naše somišljenike, da povsod podpirajo stremljenje J. M. in se v njej dejansko udeležujejo.

Pogreb Ivana Endlherja in judenburških žrtev se je vršil danes teden nad vse veličastno po vspredu, ki smo ga navedli v zadnji številki. Spreveda samega se je udeležilo toliko prebivalstva, da so bili prvi že davno na Martinovi cesti, ko so odhajali zadnji od Narodnega doma. Po vseh cestah je tvorilo »špalir« nebroj ljudstva. Ko je dospel spreved, ki ga je že po poti spremljal zamolkel grom ter so se na nebu kresali mogočni bliski, na pokopališču, se je vliha huda ploha. V najhujšem naluvo so se poslavljali od junakov zastopniki korporacij itd. Krasen, pretresljiv govor je govoril pisatelj Vlad. Levstik ob odprtem grobu. — Nato so padle zavese s spomenika, vojaka v avstrijski uniformi, ki temno zre pred se — v bodočnost. Spomenik je bil izročen ljubljanski občini in varstvu.

Izrabljanje. O prilliki pogreba judenburških žrtev so se naši demokrati hoteli rehabilitirati. V tem so naravnost mojstri. Vsako prilliko, tudi najsvetejšo, izrabljajo v korist svoje stranke. Na vso moč so se trudili dokazati, da so pravzaprav demokrati

edini zastopniki onih idej, za katere so padle judenburške žrtve. »Jutro« je ubralo ravno tak ton kot ob prilliki prihoda voditelja češkoslovaških narodnih socialistov, brata Klofača. »Jutro« je takrat v uvodnikih dekazovalo, da ni boljših narodnih socialistov kot so naši demokrati in je svoje trditve podkrepjevalo s tem, da so demokrati na vladi in da tam ravnotako kot stranka brata Klofača delajo za interese države, dočim smo mi narodni socialisti v Jugoslaviji protidržaven element, ker smo v opoziciji. Radovedni smo, kako bi demokrati dandanes pisali o tem predmetu, ko so bili sunjeni iz vlade in jih radikali proglašajo vsled njihove besne opozicije za protidržavne, dočim so češki narodni socialisti še vedno zastopani v vladi. — Toda povrnimo se k sedanji zadevi! O tem, komu so bile judenburške žrtve bližje, niso poklicani soditi tisti, ki so za časa vojne na račun ubogega naroda bogateli z veriženjem, marveč oni, ki so v nepopisnem pomanjkanju in trpljenju bodisi na fronti, v vojašnici, bolnici ali ječi hrepeneli po Jugoslaviji. Ti so bili v Judenburgu padlim žrtvam najbližji. Poleg nacionalnega je igral socialni moment veliko vlogo. Trpljenje na eni strani, na drugi hrepenenje po osvoboditvi, ki smo si jo zamislili samo v jugoslovenski državi, se je združevalo drugo z drugim. Tisti, ki so med vojno bogateli, so najmanj čutili potrebo po osvoboditvi, ker so jim v vojnem času cvelele rožice kot še nikoli! Ne zanikamo, da je tudi v demokratski stranki nekaj mož, ki so bili med vojno preganjani, res pa je tudi, da se zbira v tej stranki največ vojni in povojnih bogatašev, ki ne nosijo nič manjše krivde radi svojega postopanja tekom vojne kot ona duhovščina, ki je s prižnice hujškala k vojni proti našim slovanskim bratom. Ponosni smo na to, da v naših vrstah takih ljudi nimamo. Zadošča naglasiti, da se je naš pokret začel v Trstu, kjer živi najzavednejši del našega naroda in sicer na vzpodbudo čeških narodnih socialistov, ki so poznani kot največji sovražniki avstrijskega militarizma, s katerimi stojimo od takrat v najtesnejših stikih. — Zato take zločude, kakršno so zagrešili demokrati o prilliki pogreba judenburških žrtev, ne moremo mirno prežeti, najmanj pa, če prihaja od strani tistih, ki zagovarjajo interese vojni bogatašev. Naj kriče s svojimi priveski vred o nacionalizmu, kolikor jim drago, dejstvo je in ostane, da je njihov nacionalizem profitaristi, dočim je naš nacionalizem socialističen, ker hočemo dobro celemu narodu.

»Kladivar«, glasilo narodno-socialistične mladine bo po sklepu konzorcija izhajal vsakega 20. v mesecu. Tega dne se je namreč vršil I. kongres jug. nar. soc. mladine. S tem se hoče ohraniti ta dan, ki je za razvoj narodno-socialistične mladine zgodovinskega pomena, v trajnem spominu.

Rudarji in delavci pozor! — Opozarjamo vas na današnji oglas premogovnika v Ključarovci, ki išče oseba rudarske stroke.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stane	1468.—	1690.—
100 franc. frankov „	525.—	612.50
100 laških lir „	373.—	445.—
100 čeških kron „	242.—	275.—
100 nemških mark „	0.12	0.15
100 poljskih mark „	0.15	0.20
100 avstrijskih kron „	0.12	0.13
100 ogrskih kron „	1.60	1.75
100 bolg. levov „	86.—	80.—
100 dolarjev „	8100.—	9225.—
100 angl. funtov „	37500.—	43350.—

Čuriška borza.

	6. junija	29. maja
	švicarskih frankov	
100 dinarjev je stalo	6.65	6.—
100 franc. frankov „	36.—	36.75
100 laških lir „	26.05	26.52
100 čeških kron „	16.60	16.56
100 nemških mark „	0.0076	0.0089
100 poljskih „ „	0.0098	0.0089
100 avstrijskih kron „	0.0078	0.0078
100 ogrskih „ „	0.10	0.10
100 bolg. levov „	6.—	5.60
100 dolarjev „	554.45	554.75
100 angl. funtov „	2566.—	2565.—

THE REX Co., Ljubljana
Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.
Barva za štampiljke.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

Davis strme ogleduje trikotno razpoklino ter razmišlja, kako si naj to zagonetko razlaga. Končno vzdihne:

»Potem bi pač moral pravcati satan potopiti parnik!«

»Satan ali kdo drugi,« odvrne hladno-krvno inženjer. »Gotovo dejstvo je, da je mali parnik spravilo pod vodo neznan drugo vozilo.«

Davis razmišlja o možnih domnevah. »Ali ni mogoče, da se je majhen parnik z veliko brzino nenadoma zaletel iz zasenčenega obrežja v policijski parnik in ga na ta način potopil?«

»Seveda je mogoče. Kaka druga domneva je skoro izključena. Vsled mraka in teme najbrže tistega parnika niti opazili niste.«

»In to je moral biti Jakob parnik!« vzdikne detektiv.

»Tisti mali parnik je bil njegova last, o tem ni dvoma. Saj je hotel Jak neposredno potem, ko se je potopil naš parnik, stopiti na obrežje. Le nenaden prihod stražnikov, ga je odvrnil, da ni mogel izvršiti zopet novega zločina!«

»To je naravnost strašno! Sedaj nam ne preostaja drugega kot, da mora krožiti po Temzi vsaj ena bojna ladja že radi tega, da ne bo mogel Jak še nadalje moriti svojih žrtev.«

»Samo ena bojna ladja, menite? — Cenjeni gospod, celo brodovje je potrebno, ako hočemo ugnati tega zmaja!«

Inženjer molči, ker je uverjen, da si celo sloveča londonska policija ne zna napram Jaku pomagati. Nemogoče je, da bi bil tajinstveni morilec deklet človek, biti mora sam peklenšček.

Molče vstopi Davis v čoln, s katerim se popelje zopet na breg. Dospevši na breg se niti ne obrne, temveč se z umerjenimi koraki napoti k bližnjemu postajališču cestne železnice, s katero se odpelje v centralno postajo policijske oblasti.

Po svojem prihodu je imel takoj dolg pogovor s kriminalnim šefom. Dozdevno pa razgovor s predstojnikom ni nič kaj posebnic zadovoljil tajnega detektiva. Vsaj izraz njegovega obraza je bil pri odhodu s postaje še bolj čmerikav kot preje.

Prav slabe volje se napoti v svoje stanovanje. — »Vse je spodletelo, prav vse! — Kaj sedaj,« — Pa tudi umori se sedaj niso več ponavljali v Whitechaplu. Tako iskani morilec se je sedaj namah pojavil celo v odličnih krogih. In že je postal eden član teh krogov — zločinska ženska sicer — žrtev strašnega maščevalca. Ali naj se to tako nadaljuje? — Ne, nič več! — Vendar se Davis dobro zaveda, da ima v tajinstvenem morilcu groznega konkurenta. Niti zvižaja, niti sila ne moreta v tem slučaju pomagati, kvečjemu naključje. Detektiv si sedaj ne ve nobenega sveta več, londonska policija je v resnici v škripcih in zagati.

Zopet prosta!

V Jakovi hiši na cesti zapadnega obrežja je potekalo življenje povsem navadno in tiho. Od svojega zadnjega obiska sem se gospodar še ni povrnil v svojo hišo. Podmornica »Terror« počiva brez posla v svojem skritem pristanišču. Moštva čudovite ladje ni nikjer videti in Tom se vsled tega zelo dolgočas.

Mladi pomorščak porabi v svojem dolgočasju vsako priliko, ki mu more pri enoličnem življenju prinesiti razvedrilo in izprembo, zlasti še, ker je pri svoji odkriti ljubezni postal skoro zamišljen. Ker ima lepa Bessy s svojim Edvardom pogosto zaupne pogovore, se prav dostikrat dogodi, da je očarljivo lepa Molly popolnoma osamljena. Po čudnem naključju se vselej tedaj Tom znajde v bližini njene sobice ter ga lepa deklica pri svojih opraviilih naleti na hodniku, Molly iskreno sočustvuje z mladim mornarjem. Prav težko ji je, da je sicer tako veselo razpoloženi mladi mož sedaj tako otožen.

Kadarkoli ga naleti, mu prijazno odzdravi. Če jo Tom nagovori, postoji in mu ljubeznivo odgovarja. Umevno je, da se nadaljnji razgovor razplete samosebi. Večinoma se pogovarjata o nezvesti Katici, nekdanji Tomovi nevesti, katere izgube še vedno ne more preboleti. Molly ga skuša v svojih pogovorih priversti na druge misli.

In čudno — Tom prav rad poslušja njene tolažilne besede. Njegovo žalovanje takoj poneha, ko zasliši glas lepe Molly. Vsekakor pa ni gotovo, če bi mu šle tolažilne besede kake druge osebe tako k srcu — — —

Nekega popoldneva pride Molly zopet na hodnik in zagleda mladega krmarja. Deklica se skoro veseli trenutkov, ko more nekoliko pokramljati s Tomom. Bessy je zopet odšla k svojemu Edvardu, ki je imel zadnji čas mnogo posla, da prebije nekaj časa v njegovih objemih.

»Ah, prav veseli me, da ste prišli, gospodična Gordon!« jo uljudno nagovori Tom. »Prav po naključju sem prišel semkaj in ravno razmišljal, če pač tudi vi pridete?«

Molly se srčkano nasmehlja. Podobno naključje se je namreč zadnji čas prav pogosto ponavljalo. Seveda mu o tem ničesar ne reče, temveč obstane poleg njega. On takoj pokaže na bližnjo klop. Tam je imela mlada dvojica navadno svoje pogovore. Molly se brez obotavljanja vsede, Tom pa ponižno prisede.

»Menda vas ne motim, gospodična Gordon? Gospodična Wilkes...«

»Moje prijateljice ni v sobi« ga skoro nagajivo prekine Molly, ker prav dobro ve, da pride Tom na hodnik le tedaj, če je Bessy pri Edvardu.

»Ah, že razumem! Gospodična Wilkes kramlja z gospodom Edvardom, svojim zaročencem! Seveda, komur se tako dobro godi kot temu mlademu gospodu. Njega njegova lepa nevesta pač ne bo varala.«

»Ne, povsem izključeno! Predobro poznam Bessy!« vzdikne Molly.

»No, saj privoščim gospodu Edvardu srečo. On je tako ljubezniv in dasi izobražen, prav nič visok napram drugim izmed nas. Prav vreden je tako lepe deklice, za katero ga bo še marsikdo zavidal.«

»Da, Bessy je pravcata krasotica.«

»Popolnoma prav, gospodična Gordon! Ne glede na to, pa vam moram odkrito priznati, da mi vi nič manj ne ugajate.«

Pri tem poklonu, ki je bil sicer nekoliko preodkritosrčen, pa prav nič pretiran, zardi Molly.

»No, lepa je bila tudi moja Katica. Z njo sem se mogel s ponosom javno pokazati. Sedaj pa poroči starca, ki bi mogel biti njen oče ne enkrat, marveč desetkrat. Seveda, denarja ima kot vrag toče!«

»Nič več ne smete misliti na nezvesto. Ona vas ni vredna in tudi ne zasluži, da jo imate še vedno v mislih. Pa tudi ljubila vas ni nikdar resnično, zato ni vredna, da tujujete za njo.«

»Kako lepo me znate tolažiti, gospodična Gordon! Če sem v vaši bližini, potem sploh nič več ne mislim na Katico. Le kadar se v svoji osamelosti dolgočasim, se mi povrnejo bridki spomini.«

»Te morate odganjati in če ne drugače tudi s silo odpoditi, ker vam sicer zgrene celo življenje.«

Molly namah obmožkne in prestrašeno gleda v temni del hodnika.

»Kaj vam je gospodična?« jo začudeno vpraša Tom.

»Dozdevalo se mi je kot da se nekdo potihoma plazi po hodniku.«

»Ne to je bila najbrže Eliza. Preje sem jo videl v kuhinji.«

Pri izgovoru tega imena obide Molly neka notranja tesnoba, kar Tom prav dobro opazi.

»Ali se bojite Elize, gospodična?«

»Da, nje se bojim, kajti zelo protivna mi je, da naravnost sovražna. Pred kratkim sem opazila njen strašen pogled.«

»Le nič se je ne bojte, gospodična. Vaša domneva, da vam Eliza ni ravno naklonjena, bo vsekakor pravilna, ker ste ji menda v prejšnjem času izneverili njenega ljubčka. Ali ni to tako?«

»Ne povsem« odvrne Molly ter zardi, ker noče in tudi ne sme povedati Tomu gole resnice.

Tom se dobrosrčno nasmeje.

»Tudi Jim se menda jezi na vas. Toda on ne stanuje več v tej hiši, ampak pride semkaj le na obisk. Če bi se pa hotel kedaj kdo nad vami izpozabiti, gospodična, potem gorje mu...«

Pri tem pokaže pomenljivo svoje krepke pesti.

»Pa vendar ne! Radi mene ne sme nastati prepir. Jaz tega ne maram, raje sama potrpi.«

»Prav tako!« se nenadoma začuje nizek glas, ki oba iznenadi, da sta na mah na nogah.

Mož s krinko stoji pred njima, kot bi bil vstal iz tal.

Tom se takoj tiho oddalji, ko vidi, da hoče tajinstvegi mož govoriti z Molly.

»Pojdite z menoj, gospodična Gordon!« ji veli in odide proti svojim sobam.

Vsa v strahu mu sledi Molly, ki se še vedno boji tajinstvenega moža, ki medtem že odpre vrata in povabi Molly, da vstopi. Ponudi ji stol ter tudi sam sede.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Lepota? Svežost mladosti? Priljubljena vnanjščina? Vse to si lahko ohranite in zabranite prerano ostarelost edino z ra-

cijonelnim negovanjem vašega obraza, vašega telesa, vaših las in zob! Radi izvanrednega učinkovanja so že čez 25 let priljubljeni Elza-preparati za negovanje lepote. Elza-obrazna in kožo obvarujoča pomada (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 Din), Elza-pomada za rast las (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 Din), Elza lilijno milo za lepoto (4 kosi s pakovanjem in poštino 35 Din) in drugi Elza-preparati kakor Elza-cvet za lase, Elza-voda za usta, Elza-kolonska voda itd.; naslov: Lekarnar Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrž štev. 357, Hrvatsko.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik Anton Brandner.

Konfekcijska tovarna
Fran Derenda & Cie., Ljubljana
Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313.
Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.
Najmodernejša in največja tovarna moških dežij in fantovskih oblačil.
77 Konkurenčne cene.

JOSIP PETELINC
Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
(blizu frančiškanskega mostu). 37
Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

Gradbeno podjetje
Ing. ĐUKIĆ in DRUG.
Ljubljana, Bohoričeva 20.

Za vsa plesarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6.

A. & E. Skabernè
Ljubljana
Največja izbira manufakturnega in modnega blaga.
Najnižje cene!

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd
Delniška glavica: Din 60,000.000.—
Rezerva: Din 32,515.000.—
Podružnice:
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.
Amerikanski odio.
Naslov za brzojave: JADRANSKA.
Afilirani zavodi:
JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.
Veza za Južno Ameriku:
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.